

Lezbična skupnost kot dom: Ali je kdo doma?

Lezbijke – in gej populacija nasploh – zelo pogosto govorijo o lezbični (in gejevski) skupnosti ali družabnem krogu, kateremu pripadajo, kot o njihovem alternativnem, sekundarnem, a tudi “pravem” domu. Kraji, kjer se srečujejo (diskoteke, klubi, bari, pisarne, tabori, letovišča, kruzinge, placi...), so njihovi kraji, njihovi domovi. Lezbijke in geji se med sabo pogosto nagovarjajo kot naše sestre, naši bratje, naši ljudje, naša vrsta ali celo naša rasa. O ljudeh, ki jih ne poznajo, bodo najbrž vprašali svoje prijatelje: “Ali je on(a) naš(a)?” Včasih to zveni, kakor da bi rekli: “Vidite, tudi mi smo družina.” To bi lahko pomenilo, da smo taki kot vsi drugi. Lahko pa bi pomenilo tudi to, da je gejevska družina drugačna. Ed Cohen piše:

Nekateri poskušajo konstituirati “identiteto” kot temelj za zahtevo po večji družbeni vključitvi (npr. taki smo kot vsi drugi in zato nas ne bi smeli obravnavati drugače), drugi uporabljajo “drugačnost” kot strategijo za motenje hegemonije dominantnih družbenih/seksualnih ureditev (npr. mi smo drugačni in naša drugačnost se upira praksam, ki nas hočejo enačiti z drugimi).¹

Kaj pomeni ta lezbični in gejevski dom? Ponavadi pomeni menjavo pozicij biti doma. Lezbična skupnost je alternativni dom. A vendarle dom. Zato “se nanaša na prostor, v katerem nekdo živi znotraj družinskih, varnih in zaščiteneh meja”.²

Tako opredeljevanje pozicije doma posledično vedno pomeni:

1. izključitev tistih, ki niso “v celoti drugi”, a tudi “ne povsem/zadostno naši”, to je proizvodnja odpadnikov, izobčencev, ki ne

¹ COHEN, E. (1991): “Who Are ‘We’? Gay ‘Identity’ as Political (E)motion (A Theoretical Ruminaton)”, v: FUSS, D. (ur.): *Inside/Out*, Routledge, New York and London.

² MARTIN, B. in MOHANTY, C. T. (1986): “Feminist Politics: What’s Home Got to Do with It?”, v: DE LAURETIS, T. (ur.): *Feminist Studies/Critical Studies*, Indiana University Press, Bloomington, str. 191–212.

³ V sleherni lezbični skupnosti je mogoče identificirati več vrst lezbijk oziroma identifikacije z lezbištvom/ skupnostjo: lezbične aktivistke se praviloma (javno) deklarirajo; deklarirane lezbijke, ki ne sodelujejo ali mogoče celo nasprotujejo lezbičnemu/gejevskemu aktivizmu, vendar so del lezbične skupnosti – kot tako imenovane “pasivne porabnice” in del skupnosti so lahko tudi ženske, ki se ne identificirajo kot lezbijke niti z lezbično skupnostjo, ampak prej s heteroseksualno, čeprav imajo istospolno nagnjenje. Tem je pogosto pripisana politična nekorektnost oziroma homofobičnost. Med politično nekorektno lezbijke lahko sodijo še t. i. heteroseksualne avanturistke, ki imajo praviloma partnerja in prakticirajo skrite (erotične) izlete v lezbični svet, in butch lezbijke, ki igrajo v istospolnem odnosu moško, t. i. aktivno vlogo, njihovo družabno življenje poteka zvečine v heteroseksualnem svetu in njihove partnerke so praviloma heteroseksualne ženske. Več o tem glej TRATNIK, S. (1994): “Lepotne napake lezbištva”, *Revolver*, št. 12, Ljubljana.

⁴ TRATNIK, S. in SEGAN, N. S. (1995): *L*, zbornik o lezbičnem gibanju na Slovenskem 1984–1995, Založba ŠKUC/Zbirka Lambda; 8, Ljubljana. V zadnjem poglavju v zborniku, “Identiteta”, besedilu o razvoju lezbične identitete sledijo pogovori s 14-imi lezbijkami iz Slovenije. Ti osvetljujejo njihove lezbične izkušnje, proces razkritja in poglede

spoštujejo ali upoštevajo zares družinskih pravil ali se jih bodo šele naučili (nefeministične lezbijke, butch ali femme lezbijke, skriti homoseksualci, biseksualci, transeksualci, transgenderji, novinci...); ponavadi sleherni skupina lezbijk, ne glede na to, kako je majhna, jasno oriše svoje meje in (politično) identificira “nekorektno” lezbijke;³

2. to pelje k drugi premisi, k razmišljanju o lezbični skupnosti ne kot o domu, temveč kot o mnogih domovih.

Kako se lezbijke počutijo v lezbični/gejevski/ženski skupnosti, kako jo definirajo in geografsko določajo? Kakšen dom ali azil vidijo v njej; ali pa je zanje le še ena od mnogih skupnosti, katerim pripadajo; ali celo tuj kraj za nekatere med njimi? Katere so meje ali vsiljene omejitve njihovega “doma”? Kako je z ženskami, ki so lezbijke, a se ne “počutijo doma” v lezbični skupnosti?

To je bilo eno od osrednjih vprašanj v pogovorih s 14-imi slovenskimi lezbijkami, objavljenih v zborniku *L*, zborniku o lezbičnem gibanju na Slovenskem 1984–1995, ki sta ga uredili S. Tratnik in N. S. Segan.⁴ Vprašanje je bilo še posebej povezano z oblikovanjem lezbične identitete, saj je občutek pripadnosti gejevski ali lezbični skupnosti pomemben aspekt oblikovanja identitete. Avtorici zbornika je še posebej zanimala konfiguracija identitete in skupnosti ali: kaj lahko skupnost “naredi” lezbični identiteti ali z njo? Toda – kakor pišeta Biddy Martin in Chandra Talpade Mohanty v začetku besedila “Feministična politika: Kaj ima dom opraviti s tem?” – zanima nas tudi “konfiguracija doma, identitete in skupnosti; natančneje, moč in apel ‘doma’ kot koncepta in kot želje, njegova pojavnost kot metafora v feminističnem pisanju in njegova izzivalna navzočnost v retoriki nove desnice”⁵ In seveda pomen doma – v lezbičnih osebnih naracijah/zgodovinah.

KDO JE SPLOH DOMA?

Štirinajst lezbijk iz Slovenije je odgovarjalo na vprašanja med leti 1993–1995. Stare so bile od 18 do 52 let. Enajst jih živi v Ljubljani in tri v drugih slovenskih krajih.

Dom ali zavetišče?

Lezbična aktivistka Anja (31) ima natančno izdelano predstavo o alternativnem lezbičnem domu. Jasno vidi meje lezbične skupnosti kot doma in ima izdelano definicijo heteroseksualcev kot drugih.

Odkrito rečeno: geto mi zelo ustreza. Preprosto si ne želim problemov z drugimi, problemov, ki bi se lahko pojavili po javnem razkritju. Morda zveni neobičajno, vendar me

heteroseksualni svet dolgočasi. Ne zanimajo me osebni stiki s heteroseksualci, in brž ko nimam osebnih stikov z ljudmi, me sploh ne zanimajo. Zaradi eksistence sem seveda primorana komunicirati z vsemi ljudmi. Osebnostno bi najraje živela v velikem lezbičnem in gejevskem getu, kjer bi delala in živela in drugih sploh ne bi pogrešala. Tak geto se mi zdi ta gejevska in lezbična skupnost v San Franciscu.⁶

Anja govori o gejevski in lezbični skupnosti kot o nekem paralelnem svetu. Le ta je, v primerjavi z razvitejšimi skupnostmi Zahoda, pri nas še razmeroma v svojih začetkih in to krni želeno celovitost alternativnega doma.

Ali velika družina ne obstaja?

Mimi, stara 22 let, se počuti v lezbični skupnosti drugačna zaradi svoje mladosti. Mnoge lezbijke omenjajo problem svoje starosti; večina tistih, starih čez trideset let, se le težka vključi v lezbično skupnost. Mislijo namreč, da je večina lezbijk v tej skupnosti starih manj kot trideset let, da so zvečine študentke ali mlajše intelektualke, razkrite aktivistke, politično levo usmerjene in da imajo zvečine stalne partnerke. Nasprotno pa se Mimi dozdeva, da je zamudila nekaj ravno zaradi svoje mladosti; bila je premlada, da bi se lahko pridružila in sodelovala na sceni v sredini 1980-ih let, ko so se začela razvijati alternativna gibanja v Sloveniji.⁷ Mimi je prepričana, da je bilo to v zgodovini alternativnih gibanj najboljše obdobje za prihod na sceno. Tedanjo sceno vidi kot zelo ustvarjalno pestro in multikulturalno. Tako je tudi Mimin dom razseljen; kraj je isti, toda čas ni "pravi".

Stvari se premikajo, o tem ni dvoma. Po lastnem okusu bi sicer najraje bila nekaj let starejša, tako da bi prišla na sceno nekje leta 1985, ko je bil drugačen folk oziroma drug feeling ... Na sami sceni pa, imam občutek, nastaja več skupin in smo premalo povezani. To velja tako za lezbijke kot geje. Ljudje pridejo na sceno, potem se skregajo ali razidejo in obtičijo v nekih ločenih skupnicah. Tako se folk porazgubi. Nekatero združbo so na Kersnikovi, mnoge še marsikje drugje ... Povezanosti ni.⁸

Mimi še posebej razmišlja o vzrokih za pomanjkanje kohezivnosti v lezbični skupnosti. Meni, da razhajanje in vnovično zbiranje v majhnih, izoliranih skupinah izhaja tudi iz različnih interesov posameznic in posameznikov. To situacijo poskuša primerjati z drugimi skupnostmi, na primer, s šolskim razredom, ko gre ravno tako za majhno skupino ljudi, ki so si med sabo zelo različni. Ravno ta primerjava gejevske/lezbične scene in časovno določene razredne skupnosti pa jo pripelje k razmišljanju, ki se neposredno nanaša na koncept skupnosti kot nepopolnega, nemogočega doma:

Zdajle mi je prišlo na misel še nekaj. Vsa ta velika skupina

na lezbično gibanje in sceno v Sloveniji.

⁵ MARTIN, B. in MOHANTY, C. T., str. 191.

⁶ TRATNIK, S. in SEGAN, N. S., str. 140.

⁷ *Beseda teče o t. i. novih družbenih gibanjih osemdesetih let, ko se je leta 1984 poleg mirovniške in feministične iniciative (sekcija Lilit pri Škucu) pojavila tudi gejevska – sekcija MAGNUS pri Škucu. Lezbična skupina je bila ustanovljena leta 1987, ravno tako kot Škucova sekcija.*

⁸ TRATNIK, S. in SEGAN, N. S., str. 151.

⁹ *Ibid.*, str. 151.

¹⁰ *Ibid.*, str. 136.

lezbičk in gejev mogoče sama sebe pretirano razume kot nekakšno družino, ki naj bi kot taka funkcionirala. V resnici pa stvari niso čisto take – tudi heteroseksualci ne predstavljajo neke velike družine v tem smislu.⁹

Mnogo lezbičnih domov?

Ena od intervjuvank kot vzrok za “nepopolnost” lezbičnega doma ne omenja le pomanjkanje razvitejše infrastrukture, marveč se osredotoča na (politično) diferenciacijo lezbične scene v Ljubljani. Diferenciacija pa ni le vzrok parcializacije in pomanjkanja kohezivnosti v lezbični skupnosti, temveč pelje k novemu konceptu mnogih in različnih lezbičnih domov, katerih meje niso vedno jasno določene oziroma se prepletajo.

Ko je Ančka (28) študirala v Londonu, se je natančneje seznanila z mnogimi različnimi ženskimi, lezbičnimi in gejevskimi skupinami, to ji je omogočilo zanimivo primerjavo s situacijo v Sloveniji. Diferenciacijo tukajšnje lezbične skupnosti razume kot razmeroma nov, vendar pomemben aspekt lezbične scene. Tudi pri nas je mogoče orisati nekatere temeljne razlike, zlasti glede na politično prepričanje, na primer: skupina lezbijk, ki sodeluje z geji (sekcija LL); feministične lezbijke, ki svoje spolno nagnjenje umeščajo v širši koncept ženskega gibanja (skupina Kasandra); feministke, ki ne izpostavljajo lezbične identitete ali jo prikrivajo; različne ženske skupine z lezbičnimi članicami in tako naprej. Ta proces pomeni parcializacijo in razpršitev navidezno homogene lezbične scene/doma. Toda po Ančkinem mnenju so vse novo nastale lezbične/ženske skupine majhne, pravzaprav premajhne, da bi aktivistke lahko imele občutek podpore neke skupnosti.

Ali kdo ni doma?

Precejšnje število intervjuvanih lezbijk je izrazilo različne dvome in omejitve o lezbični skupnosti kot domu. Alexandra (45), denimo, ni bila nikoli na katerem koli od tako imenovanih gejevskih oziroma lezbičnih zbirališč:

V mojih časih so se ženske spoznavale povsem po naključju ali preko (malih, op.) oglasov. Uradno pa smo bile prijateljice. Gejevske in lezbične scene v Ljubljani ali drugod ne poznam. Moji vrstniki in vrstnice na to sceno ne prihajajo – morda obstajajo izjeme, vendar jih jaz ne poznam. Če bi bila dvajset let mlajša, bi se tudi sama želela udeleževati dogajanja. Skratka, sceno premalo poznam, da bi lahko kaj pogrešala ali imela kakšne kritike, pripombe. Morda bi lahko ustanovili seniorski klub za lezbijke in geje!¹⁰

Alexandrin lezbični dom nima svojega mesta, ni prostorski, saj se sama ne čuti kot pripadnica geografsko določene skupnosti. Drugi fenomen, ki radikalno lomi dom kot iluzijo koherence in

varnosti, je starostna razlika. Ker Alexandra sodi v “starejšo generacijo”, je zanjo geografska lokacija v lezbični skupnosti nemogoča, nepredstavljava.

Starostna razlika se pojavlja kot problem tudi pri Meti (52). Ta meni, da je kot starejša učiteljica v majhnem slovenskem mestu močno ovirana pri navezovanju stikov z majhno lezbično skupnostjo v Ljubljani, v kateri so vrh tega članice zvečine mlajše od trideset let. Mogoče je zato bolj seznanjena z žensko ali lezbično/gejevsko sceno v tujini, še posebno v Nemčiji, tam ima dolgoletne lezbične znanke. Njen lezbični dom je geografsko lociran drugje, namreč dobesedno v tujini.

Tako sta Alexandra in Meta le “dopisni” članici lezbičnih oziroma ženskih skupin. Naročata in bereta lezbične publikacije, prijateljstva pa sklepata prek malih oglasov oziroma v tujini. Sami se skorajda ne udeležujeta gejevskih oziroma lezbičnih prireditev.

Tudi med mlajšimi lezbijkami sta dve intervjuvanki, ki se zaradi različnih vzrokov ne čutita povsem integrirani v lezbično skupnost.

Klavdija (22) ne išče zavetišča v lezbični skupnosti. Včasih se udeleži lezbičnih prireditev, a bolj kot obiskovalka. Sama čuti potrebo po neproblematični in nereflektirani situiranosti v “normalno” vsakdanje življenje. In to normalno življenje je heteroseksualni svet, ki zavrača gejevske ljudi oziroma jih sili v nenehno samorefleksijo. Nekateri privilegiji, ki so nevprijetno pripisani heteroseksualnim parom, za Klavdijo in njeno partnerko niso zlahka dosegljivi – na primer, partneričini starši ne sprejemajo lezbištva, to pomeni, da njune zveze nikakor ne bi podpirali, ne finančno ne kako drugače. Zaradi pomanjkanja podpore starševske opore in opore v vsakdanjih življenjskih okoliščinah sta pomislili celo na to, da bi Klavdija spremenila spol. Klavdija zase in za partnerko ne vidi učinkovitega izhoda v večji vključitvi v lezbično skupnost in zaveda se zunanjega sveta, ki ne more postati njen “dom”. Ne razmišlja o zamenjavi enega doma (heteroseksualne družinske vezi) za drugega (tako imenovani lezbični življenjski slog), temveč o spremembi spola – torej o “zamenjavi” svojega ženskega telesa za moško telo. Problematično in nedoločeno geografsko lokacijo doma prenaša na svoje telo in premišljuje o dobesedni spremembi geografije svojega telesa, ne geografske lokacije doma. A zaveda se nepopolnosti te možnosti, saj bi jo partnerka pozneje lahko pustila zaradi “pravega” moškega. Tako njeno telo postane bojišče problemov.

Eva (26) se identificira kot biseksualka, čeprav v načelu ne sprejema identitetnih oznak. Meni, da je dvojna brezdomka (“bi-brezdomka”). Trpi tako zaradi nerazumevanja staršev in heteroseksualnih vrstniških skupin, katerim pripada, hkrati pa se ne počuti varno na gejevski oziroma lezbični sceni:

Ogroženost od družbe je zame postranska zadeva. Velikokrat

¹¹ *Ibid.*, str. 143.

¹² *Ibid.*, str. 156.

pa sem se počutila ogroženo na gejevski sceni (...) Ne vem, kako bi rekla, občutek imam, da ti tudi na gejevski sceni enostavno ne pustijo dihati, biti tak, kakršen pač si, biti individuallec. Včasih vidim veliko pregrad, za katere se mi zdi, da jih ne bom mogla nikoli preplezati. Na neki način si ujet na sceni. Stran ne moreš, ker gre vse za tabo. Če ostaneš na sceni, pa se tudi mučiš, ker pravzaprav ostajaš skrit, omejen na geto.¹¹

Štefka (25) vidi koncept lezbične skupnosti kot problematičen iz drugih vzrokov. Dosti razmišlja o povezavi med lezbično partnersko zvezo in lezbično sceno. Zdi se ji, da skupnost lahko funkcionira tudi kot dvorezen meč – lahko daje podporo posameznici ali posamezniku, samski lezbijki ali samskemu geju, ne pa tudi paru:

Scena je podpora posamezniku, ni pa podpora zvezi. Tebi sami je lahko na sceni prijetno, ker ti ni treba ničesar pojasnjevati in sprejemanje drugačnosti tukaj ni vprašljivo. Imam pa občutek, da scena nekako razdiralno vpliva na zveze. Po mojem je veliko ljudi nesrečnih. Čeprav tudi sami niso zadovoljni z odnosi na sceni, pa vendarle drugim ne privoščijo sreče. To je zelo groba teorija, a se bojim, da ni daleč od resnice.¹²

Tudi Štefka pogreša bolj razvejeno infrastrukturo, vendar v prvi vrsti ne omenja kulturnih in klubskih prostorov, temveč skupine samopomoči ter bolj organizirano pomoč in svetovanje za mlade lezbijke in geje, ki so jih starši zaradi spolne usmerjenosti vrgli iz doma – to se je zgodilo tudi njej.

KAJ JE SPLOH DOM?

Prebiranje lezbičnih osebnih naracij odpira veliko vprašanj o konceptu lezbičnega doma: Kako lezbijke definirajo, geografsko locirajo in doživljajo lezbično skupnost? Ali je ta skupnost dom ali zavetišče? Ali je samo ena od skupnosti, katerim pripadajo? Katere so meje ali vsiljene omejitve lezbične skupnosti kot doma? Ali se lezbijkam dozdeva, da obstaja več lezbičnih domov? Ali pa se kljub istospolnemu nagnjenju ne počutijo doma v lezbični skupnosti? Kako umeščajo sebe in svoje dejavnosti, spolnost in življenjski slog v povezavi z lezbično skupnostjo? Kako njihovo samodefincijo determinira njihova predstava o skupnosti?

Večina intervjuvank ne doživlja lezbične scene samo kot eno od mnogih skupnosti, katerim pripadajo. Ker imajo njihova spolna usmerjenost, telo in življenje "drugačno" geografijo, vse radikalno odstopajo od heteroseksualnega sveta vsaj v nekaterih točkah – naj bo to družina, vrstniške skupine, šola, univerza, religija, služba ali druge skupnosti. Zato sodijo v neki drug prostor ali celo, kot v Miminem primeru, v neki drug čas. Ta drug prostor, ki naj bi ga začutile kot svojega ali ga naredile za svojega, je lahko lezbična

scena v Sloveniji ali tujini ali družabni krog ali samo lezbični/gejevski časopis, ki ga prebirajo – to ni nikoli en sam prostor, eno samo definirano središče, niti ne znotraj posameznice. Tako lezbična skupnost ni nikoli aditivna v tem smislu, da bi bila samo še ena od skupnosti, katerim posameznica pripada. In integracija “lezbičnega selfa/identitete” se zdi vsem intervjuvanim lezbijkam težka – v mnogih primerih skoraj nemogoča – naloga. Razseljenost in decentralizacijo doma (in identitete) natančno izraža tale Ančkina misel:

Vprašanje je, ali si sploh želim kakšno sceno. Hkrati pa je normalno, da sanjam o njej, ker sem v tujini pač videla toliko različnih scen in tam se zagotovo kje najdeš (...) V tem smislu se mi naša scena zdi majhna, na neki način pa zelo pomembna. Če greš v tujino, vidiš stvari iz neke druge perspektive in hkrati spoznaš, kako pomembna je naša scena. Če jo opazuješ iz tujine, se zdi pomembnejša, kot pa če res živiš tukaj.¹³

Ančka je zmožna videti vrednost scene, kateri pripada, če se postavi v položaj outsajderke, tujke, oziroma takrat, ko se scene ne more “dotikati”. Toda ko je v središču same scene, se ne počuti doma. Ko je doma, na lezbični/gejevski/ženski sceni v Sloveniji, ugotavlja, da je dom videti kot iluzija koherentnosti in varnosti, kakor pišeta B. Martin in C. T. Mohanty.¹⁴ Podobno opisuje koncept doma ameriška avtorica Minnie Bruce Pratt v eseju “Identiteta: Koža, kri, srce”. Dom Prattove se kaže kot iluzija, ki vedno temelji na izključenosti specifičnih zgodovin/identitet zatiranja in upora. In Ančkin lezbični dom postane neoprijemljiv, iluzija, ko je umeščena v sam njegov center; tedaj zgubi občutek koherentnosti, varnosti in opore. Ne more “pogledati”, “videti” ali neposredno pokazati na svoj dom. Za razliko od mnogih drugih (nacionalnih) manjšin “mi nimamo domovine. Obstajamo v diaspori po vsem svetu,” piše ameriški avtor Kevin Moss v besedilu o definiranju in lociranju queer nacionalnosti.¹⁵

Enotnost individualnega subjekta kot tudi enotnost lezbištva je umeščena in specificirana – če parafraziramo Martinovo in Mohantyjevo – kot proizvod interpretacije osebnih zgodovin.¹⁶ Tako kot se feminizem v njenem besedilu ne kaže kot vseobsegajoč dom, tudi lezbištvo oziroma lezbična skupnost ni videti kot vseobsegajoč dom. Lezbične intervjuvanke izražajo “problematične” strani svoje identitete, ki izražajo “vrzeli in razpoke, zlome in rane, ki trgajo ta konstrukt /identiteto/ celo kot zamišljeno – ali še prej”.¹⁷

Podobno kot Ančkin dom tudi oba Evina koncepta doma nista nikoli v centru, nikoli zares “videna”, temveč vedno v senci. Vedno ji manjka svobode in razumevanja, počuti se ujeto in misli, da jo ukleščajo tudi definicije – te omejujejo njeno identiteto in njen dom.

Kljub temu se veliko lezbijk trudi, da bi lezbično skupnost videle kot svoj alternativni, a tudi pravi dom. Če ta ni popoln ali

¹³ *Ibid.*, str. 138.

¹⁴ MARTIN, B. in MOHANTY, C. T., str. 196.

¹⁵ MOSS, K. (1995): “*Queer Nationalism*”, *Mednarodni posvet o homoseksualnosti, Roza klub, Ljubljana*.

¹⁶ MARTIN, B. in MOHANTY, C. T., str. 192.

¹⁷ COHEN, E., str. 86.

ni koherenten, bodo poskušale identificirati omejitve scene v njeni majhnosti ali luknjičasti mapi (luknje v zemljevidu/mreži so manjkajoča lezbična srečanja, projekti, dogodki, skupine samopomoči, diskoteke, klubi, revije, časopisi, knjige, knjigarne, študije, politične akcije, tradicije itn.). Ta drugi dom mora šele biti zgrajen, nenehno ga je treba izpopolnjevati, saj ni že dan na isti način kot heteroseksualcem. Seveda ga gradijo tudi oni, a lezbijke vidijo pomembno razliko – lezbični dom nima podpore širše skupnosti (prej je deležen nasprotovanj), zato se je zanj potrebno boriti ter ga nenehno negovati in širiti. Tudi sama potreba po “širjenju” lezbičnega doma oziroma scene se lahko večja, spreminja v zapovedi ali prepovedi o (politično) pravilnem lezbičnem oziroma gejevskem življenjskem slogu. Odtod tudi prepričanje in upanje na ustvarjanje nekakšne velike lezbične/gejevske družine. Ni naključje, da se politično gibanje na Zahodu, ki združuje geje, lezbijke, transvestite, transseksualce in druge, imenuje “Queer nation”. Zanimive primerjave queer skupnosti z narodom se je lotil že omenjeni Kevin Moss, ki v svojem besedilu o zamišljeni queer narodnosti izhaja iz relacije do sekundarnega doma:

Queer nacionalnost ima zvečine skupni jezik z večino populacije. To je delno nujna posledica tega, da so homoseksualci praviloma rojeni v heteroseksualnih družinah in učenje jezika je časovno pred njihovim sprejemanjem homoseksualne identitete. Gejevska kultura in jezik sta zato vedno naučena, vedno sekundarna kultura in sekundarni jezik.¹⁸

Zdi se, da ravno lezbične aktivistke govorijo o lezbični skupnosti kot produktu dela, boja, izobraževanja in tudi izključevanja represivnih, (hetero)seksističnih in ne-lezbičnih elementov. Toda predpostavko o nekem drugem varnem prostoru, ki bo “kakor dom”, ali željo po tem prostoru vedno moti spoznanje, da je “enotnost” – tako identitete kot politična – sama po sebi nujno fragmentarna. Tisto, za kar si prizadevamo, kar izbiramo in oblikujemo, je že po definiciji nestabilno. (Alternativnega) doma ni mogoče graditi na istosti. Ta totalizirajoča istost v neki skupini pravi: Takšni smo “v resnici”. Zato je treba zrahljati ne le sleherni pojem feminizma ali lezbištva kot enega, za vse istega in vse-vključujočega doma, ampak tudi predpostavko o mnogih, ločenih domovih. Slednja se opira na domnevo o obstoju izločenih, koherentnih in absolutno ločenih identitetah – domovih znotraj lezbištva – ki naj bi temeljile na absolutnih delitvah na različne spolne, rasne ali etnične identitete. Za rahljanje mej in identitet je treba imeti v mislih nekatera specifična vprašanja in se tako umestiti v relaciji do napetosti med lezbištvom, heteroseksualnostjo, biseksualnostjo, razredno pripadnostjo itn. “Enotnost” posameznega subjekta kakor tudi enotnost lezbištva (oziroma lezbične in/ali gejevske skupnosti) je

umeščena in specificirana kot produkt interpretacij osebnih naracij/zgodovin. Te osebne zgodovine so same umeščene v relaciji do razvoja posameznih vprašanj in kritik znotraj lezbištva.

KJE JE SPLOH DOM?

Tako iz osebnih zgodovin izhaja, da ima (sleherni) lezbični dom nezamejen, perforiran zemljevid, ki ga sestavljajo mnogi prekrivajoči se in prepleteni sistemi relacij ali domov. Nekatere lezbijke lahko doživljajo ali identificirajo "iste" omejitve svoje skupnosti, vendar so vzroki različni. Vzroki so lahko v demografiji ali geografiji, času (starost) ali v drugih pojavih, s pomočjo katerih določajo svojo identiteto in se umeščajo.

Lezbični dom je alternativni dom – ne glede na to, ali ga pripadnice definirajo kot geto, zavetišče ali celo vsiljen dom – in je sekundarni dom. Lezbična skupnost je hkrati marginalen dom. Toda ali je marginalen samo zato, ker je sekundaren in alternativen? Ali je to edini vzrok za to, da ni mogoče ne videti ne biti v njegovem centru? Center doma in sam dom, kakor zasledimo v Ančkinem razmišljanju, se vedno premika, vedno je v gibanju, procesu ali v nastajanju (na primer, iz homogenega doma k diferenciaciji v mnoge scene/skupnosti/ domove) – lahko je minoren ali zelo pomemben, odprt ali ozek. Lezbična skupnost, ki je, morda očitneje kot druge skupnosti, produkt dela, boja in političnih prepričanj, je inherentno nestabilna, kontekstualna in potrebna stalne evalvacije v razmerju do kritičnih političnih prioritet. Ta skupnost je hkrati produkt interpretacij, ki nastajajo in se utemeljujejo glede na zgodovino, na konkretno. Kajti če identiteta in skupnost nista posledica esencialnih povezav, tudi nista samo produkt politične nujnosti. Relacije med osebno/skupinsko zgodovino in političnimi prioritetami se nenehno rekontekstualizirajo.

Zato je nujno, da se izognemo dvema vrstama pasti; tisti, ki temelji na čisti izkušnji, in drugi, ki teoretično spregleda osebne in kolektivne zgodovine. V osebnih naracijah lahko beremo, kako osebne zgodovine pridobivajo materialnost v stalnem prepisovanju posameznice glede na njene odnose do spreminjajočih se medsebojnih in političnih kontekstov. To prepisovanje samo je interpretacijski akt, tudi sam umeščen v družbeno in politično prakso.